İslâm Âlimleri vakurdurlar,

Peki a Müslüman Din Adamları?..

*** ***

Feriduddin AYDIN
feriduddin@gmail.com

دار العِبَر للطباعة والنشر
Al-Ibar Publishing
İstanbul-2019

Burada, her şeyden önce hatırlatılması gereken bir gerçek var; iki ayrı dinin mensupları arasında elbette birçok yönden farklar bulunacaktır; örneğin bir İslâm âlimi ile bir Hıristiyan râhibi arasında *-yalnızca inanç ve ibadet bakımından değil, aynı zamanda yaşam tarzı, konuşma üslûbu ve davranış biçimleri bakımından da-* nasıl ki birçok farklar bulunabilecekse, aynı şekilde bir İslâm âlimi ile bir Müslüman din adamı arasında da *-onları birbirinden ayırıcı-* nitelikler bulunacaktır. Bu çok doğaldır. Doğal olmayan ise, bu iki farklı kişiliğin birbirine karıştırılıyor olmasıdır.

Bu ilgiyle belirtmek gerekir ki şimdiye kadar büyük bir talihsizlik eseri olarak; **İslâm** ile **«Müslümanlık»**, **Müslim** ile **«Müslüman»**, **takvâ** ile **«dindarlık»**, **ibâdet** ile **«gelenek»** **ribâ** ile **«fâiz»** ve daha birçok farklı kavram, sürekli olarak birbirine karıştırıla gelmiştir. Ezcümle; **İslâm âlimi** ile **«Müslüman din adamı»** arasında, *-başta din olmak üzere-* ahlâk, kültür ve yaşam tarzı bakımından onları birbirinden ayıran farklar hiçbir zaman gündeme getirilmemiş, bilakis olağanüstü önem taşıyan bu mesele *-bilinçli olarak-* daima gizli tutulmuştur. *(Bunun en güçlü kanıtlarından biri de Türklerin İslâm ile tanıştıkları günlere ilişkin gerçeklere, okul müfredatlarında hiç yer verilmiyor olmasıdır!)* Bu kavramların sürekli şekilde ve ısrarla birbirine karıştırılıyor olması, Türkiye'de yaşanan dinsel anarşinin boyutlarını gözler önüne sermektedir.

İslâm âlimi ile Müslüman din adamını, *-yerine göre-* birbirinden ayırt edici birçok özellik ve nitelikler elbette vardır. Çünkü onların her biri, esasen ayrı bir dinin mensubudur. Bağlısı bulundukları dinler arasındaki tıpatıp benzerlikler ise, *-açıklaması oldukça uzun sürecek-* çeşitli hilelerin ve komploların talihsiz sonuçlarıdır. Bunları, serpilmiş bulundukları tarihin devasa yığınları arasından bulup ortaya çıkarmak ise dev araştırma ekiplerinin, yıllar alacak çalışmalarıyla ancak mümkün olabilir. Bu ilgiden yola çıkılarak; örneğin bir İslâm âlimi ile bir Müslüman din adamı karşılaştırıldığında onları, *-öncelikle ahlâk konusunda-* birbirinden ayıran en çarpıcı niteliğin, (vakarالوقار) olduğunu görürüz.

Vakara gelince bu vasıf, mükemmel bir kişilik için İslâm'ın öngördüğü davranış biçimlerinin başında gelen bir fazilettir. Türkçede ***«ağırbaşlılık»*** olarak ifade edilen vakar, bu sözcüğün sınırlarını aşan çok daha derin bir içeriğe sahiptir. Olgun kişiliğin *-göz ve gönül dolduran-* görüntüsünü, *-ona yönelen her bakış üzerinde-* uyandırdığı saygınlık ve ciddiyeti vakarla ancak ifade etmek mümkündür. Onun için bu fazilet, öncelikle peygamberlerin, âlimlerin ve sâlihlerin en belirgin vasfıdır.

Ağırbaşlılıkla eşanlamlı tutulmaması gereken vakar, çok yönlü içeriği itibariyle mükemmel bir şahsiyetin tecellisidir. ***Temkin***, ***teenni***, ***sabır***, ***tevazu***, ***ciddiyet***, ***hoşgörü*** ve daha birçok erdemin ancak birlikte ifade edebileceği vakarın, bugünkü Türkçede *(ve bir tek kelime ile)* isabetli ve doyurucu bir tarifini yapmak çok güçtür. Ayrıca, Kur'ân ve Sünnet temelli bir imanın yansıması olan vakarın, mü'minden başka birinin kişiliğinde tecelli etmesi mümkün değildir. Dolayısıyla İslâm'dan başka dine mensup bir kimsenin *(ne kadar bilgili ve kültürlü, ne kadar olgun ve ağırbaşlı olursa olsun)* vakur bir duruş sergilemesi hemen hemen imkânsızdır. Nitekim bu nedenledir ki Müslümanlar bu sıfatı tanımazlar; birinde belirtilerini gördüklerinde ise onu sevimsiz bulur, kendisine karşıt duygularla bakarlar. Onun için bir mü'minle dostluk kuramaz, onun tutarlı duruşu karşısında ezilir, açıklamalarını anlamakta zorluk çeker ve özellikle bir İslâm âliminin verdiği evrensel mesajlara katlanamazlar.

Dolayısıyla Müslümanlardaki bu ufuksuzluk, onları daima mü'minlere karşı önyargılı olmaya itmiştir.

Müslümanlar bunun tam aksine; hikâyeci, hurafeci, habbeyi kubbe yapan mübalağacı, lafazan ve beyin yıkayıcı hocalardan çok hoşlanırlar. Vaaz kürsülerinde bangır bangır bağırarak, dikkat kesilmiş eğitimsiz cemaat üzerinde -*ağlama şovlarıyla, zihin bulandırıcı yorumlarıyla*- hipnoz etkisi bırakan tiplere olağanüstü bir hayranlık ve bağlılık göstererek zebun olurlar. Nitekim ***Nakşbendîlik***, **Nurculuk** ve ***Fethullahçılık*** akımları böyle yöntemlerle yayılmış ve tutunmuştur. Bu nedenledir ki bir ilim ehlinin Müslümanlara belgeler ışığında ve bilim diliyle gerçekleri izah etmesi oldukça zordur, hatta çoğu zaman tehlikelidir. Nitekim yakın geçmişte, kendisine kurtarıcı Mehdi gözü ile bakılan ünlü bir Müslüman hoca hakkında en ufak bir eleştiride bulunanların hayatı karartılırdı! Özel bir TV. Kanalında sözleri adeta *«kutsal mesajlar»* niteliğinde yayınlanan bu şahıs, sözde ibadet sırasında ciddiyetini bozanlar için bakınız neler söylüyor. Hocanın medyadan izlenebilen ifadeleri aynen şöyledir:

«Namaz kılarken sağa sola bakan, gözlerini sağa sola gezdiren insanlar, Rabbimin namusuna dokunmuş gibi bana dokunduruyorlar! Keşke o esnada tenasül uzuvlarını çıkarıp başıma işeseler; bağışlayın çok çirkin oldu. Fakat ben o işi o kadar çirkin buluyorum ki, o kadar münasebetsiz yatıp kalkmaları o kadar çirkin buluyorum ki şu söylediğim çirkin sözler onun yanında hafif kalır. Başıma işeseler o kadar hakaret saymam. O kadar dokunuyor bana. Gözleri çevrede gezen insanlar, ellerini dizlerinin üzerine büküp koyan insanlar, Rabbin huzurunda durmuş olmanın şuurundan mahrum insanlar, o kadar rencide ediyor ki beni… Keşke bir hançer çıkarıp sineme saplasaydınız, katil olacaksınız! Ama ellerimi açıp yalvaracaktım, diyecektim ki: Allah'ım, bunu affetmeden senin huzuruna gelmiyorum!»[1]

Keza Pontuslu Nakşbendîler grubuna bağlı bir Müslüman molla, Nakşbendîlerin kabir sualinden nasıl vareste tutulacağına dair ilginç sözleri de yine aynı medya kuruluşu tarafından görüntülü olarak yayınlanmaktadır. Sözleri aynen şöyledir:

«Efendi babamdan duydum buyurdu; Ali Haydar Efendi Hazretleri'nden işittim: yarın ahirette kabirden çıkan bir adamı azap melekleri yakalasa, azaba götürürlerken yaka paça, bu adam dese ki; ben Nakşbendi tarikatı'nın Hâlidî kolundanım dese, bırakırlar…»[2]

İlginçtir ki bu iki Müslüman molla çok popüler olmuş ve Türkiye'de milyonlarca müslümanı kendilerine bağlayabilmişlerdir.

***

Müslümanların vakar sıfatı hakkındaki bilgisizliği, onların başta Hz. Peygamber olmak üzere ashabı ve ümmet büyüklerini tanımalarına engel olmuştur. Nitekim Müslümanların hemen tamamı Hz. Peygamberi, ashabını ve selef-i salihîni birer Nakşibendi şeyhi, ya da birer cami imamı kılığında tasavvur etmektedirler! Oysa gerçekte birer ilim ve fazilet abidesi, birer nur-i mücessem olan bu şahsiyetlerin en çarpıcı niteliklerinin başında vakar gelirdi. Onları

---

[1] Bkz. http://www.youtube.com/watch?v=bga1K2eRQVI

[2] Bkz. https://www.youtube.com/watch?v=DcNAYpiP63k

abideleştiren bu ender vasıftan dolayıdır ki günümüze kadar Kur'an-ı Kerim'den başka hiçbir kitaba sığmamışlardır.[3]

Müslümanların mollalarına, âyetullahlarına, hacı hocalarına ve resmi etiketli din adamlarına gelince bunların hemen tamamı; -*gerek ortaçağdan kalma (eski Hint rahiplerine mahsus) kıyafetler içindeki dış görüntüleriyle*- saygınlık devşirmeye, -*gerekse konuşmalarını sürekli olarak Kur'an ve Sünnetten alıntılarla süslemek suretiyle*- İslâm âlimlerini taklit etmeye çalışmaktadırlar. Ancak ahlâk ve davranış olarak onlara asla benzememekte, çünkü benzeyememektedirler. Nitekim onları ve mensubu oldukları Müslümanlık dinini teşhir eden önemli nedenlerden biri de işte bu zümredeki taklit merakı ve vakar yoksunluğudur.

Müslüman din adamları, tarih boyunca dışa vurdukları, -*amaçlarını aşan düşünceleriyle ve sapkın inanışlarıyla*- daima edep ve vakarın sınırlarını ağır biçimde çiğnemişlerdir. Bu yüzden İslâm âlimlerinin sert eleştirilerine hedef olmuşlardır. Müslümanlığın önemli bir kaynağı olan tasavvufta mistik kişilere ait tevhide aykırı birçok söz, bu kaynağın edebiyatına girmiş ve ne ilginçtir ki -*Allah'a karşı cüretle sarf edilmiş bu sıra dışı ifadeler*- Müslüman topluluklar tarafından kabul ve saygı görmüştür.

Örneğin çok eski kaynaklardan biri olan ***Risâle-i Quşeyriyye***'de, Nakşbendî Tarikatının evliyalarından **Bayezid-i Bestâmî**'nin, şu ifadeleri kullandığı nakledilmektedir:

«Bayezid-i Bestâmî'ye denildi ki; Allah yolunda uğradığın en şiddetli sıkıntı nedir? Anlatılacak gibi değil, diye cevap verdi. Peki nefsinin senden çektiği en küçük eziyeti anlatır mısın diye soruldu; Tamam, işte bunu yanıtlayabilirim diyerek şu cevabı verdi: Nefsimi, Allah'a biraz ibadet etmeye davet ettim, teklifimi kabul etmedi; ben de ona bir yıl boyunca hiç su içirmedim»[4]

Ciddiyetten yoksun bu perişan sözlerin, ruh sağlığına sahip, vakur bir insana ait olduğunu söylemek güçtür. Oysa bu şahsın ve benzerlerinin çeşitli tuhaf sözlerine, tarikatçılara ait yığınlarca *«kitap»* ve *«ansiklopediler»*de de rastlamak mümkündür. Ancak onlar bu kabil tutarsız sözleri, *«Allah dostlarına ait, içinde sayısız hikmetler barındıran kutsal mesajlar»* olarak değerlendirirler.

Milâdî 1213-1291 yılları arasında yaşamış Cezayirli **Afîfüddîn Süleymân et-Tilimsânî** adındaki mistik bir kişinin kayıtlara geçen bazı sözleri ise oldukça ürkütücüdür. Bir ara

---

[3] Bkz. Âl-i İmrân Sûresi/144; el-Mâide Sûresi/41; et-Tewbe Sûresi/ 100; el-İsra Sûresi/1; el-Ahzâb Sûresi/45, 56; el-Feth Sûresi/29; en-Necm Sûresi/2, 3, 5 ,11, 17; el-Hadîd Sûresi/10; el-Haşr Sûresi/8-10; el-Qalem Sûresi/4; eş-Şerh Sûresi/2-4.

[4] Ebu'l-Qasım Abdulkerim b. Hawazin el-Quşeyrî, er-Risaletu'l-Quşeyriyye, s 15. 2. Basım Mısır-1959. Metindeki çevirinin, Arapça aslı:

قيل لأبي يزيد، ما أشدّ ما لقيتَ في سبيل الله؟ فقال: لا يمكن وصفه. فقيل له ما أهون ما لَقِيَتْ نفسُكَ منك؟ فقال أمّا هذا فنعم، دعوتُها إلى شيءٍ من الطاعات فلم تجبني، فمنعتُها الماءَ سنةً.

Bayezid-i Bestâmî'den -bir mü'minin tahammülünü zorlayan- daha birçok sıra dışı sözler nakledilmiştir. «şathiyât» olarak nitelendirilen bu sözlerin, «sekr» halinde (yani manevi sarhoşluk anlarında) ağızdan kaçırıldığı, bu nedenle «evliya»'nın söz konusu durumlarda sarf ettikleri sözlerden dolayı mazur sayıldıkları, tarikatçıların ünlü bahanelerinden biridir. Bayezid-i Bestâmî'den nakledilen şathiyât hakkında fazla bilgi için bkz.

1) الجواهر والدرر للشعراني بهامش الابريز للدباغ ص**286**;

2) اللمع للطوسي ص**461**;

3) الابريز للدباغ ص**276**;

4) الانسان الكامل للجيلي وانظر ايضا هامش الابريز ص**286**.

Konya’ya gelen ve **Sadruddin Konewî**’den ders alan bu şahıs hakkında Yemenli bir âlim, aynen şunları anlatmaktadır:

«Mağripli Afifuddin Süleyman bin Ali et-Tilimsani’nin yanında Muhiddin-i Arabi’nin Fusûsu’l-Hikem adlı kitabı okunuyordu. Bu sırada biri ona dedi ki:

– Fusûsu’l-Hikem’deki bu ifadeler, Kur’ân-ı Kerîm’e aykırıdır. Tilimsânî şu cevabı verdi:

– Kur’ân’ın tümü şirktir; tevhid ancak bizim sözümüzde vardır.

Bu kez de muhatabı ona şunu sordu; Madem ki (ileri sürdüğünüz gibi) “Evrendeki her şey temelde bir tek vücuttan ibarettir, neden eşle ilişki helâldir de kız kardeşle haramdır?!”. Bu kez de Tilimsânî şu cevabı verdi:

Bizim inancımıza göre hepsi helâldir, Fakat şu kalpleri perdelenmiş olan insanlar, «haramdır» dediler, biz de onlara: öyle ise yalnızca size haramdır, dedik.»[5]

Şimdi, vakar meselesi bir kenara bırakılsa bile, hani ***«ayıp denen bir şey var,»*** diye halk dilindeki haklı uyarıyı hatırlamamak mümkün değil. Bu ilgiyle konuya ilişkin bir tespiti daha öncekilere eklemek gerekiyor; o da şudur: Müslümanlar tarafından ***«Evliya»*** diye vasıflandırılan ve türbeleri asırlardır -*şefaat ve himmet dileyen*- ziyaretçilerin akınına uğrayan bu şahıs ve benzerlerinin, Müslümanlarca *«Allah dostları»* diye nitelenmesi, aslında Müslümanlığın nasıl bir din olduğunu gözler önüne seren binlerce kanıttan biridir. Dolayısıyla bu dini yüce İslâm ile ilişkilendirmek *(Kur’an, Sünnet, ilim ve akıl divanında)* kesinlikle imkânsızdır.

---

[5] [5] Bkz.

ولَمَّا قُرِئَ كتابُ فصوصِ الحِكَمِ هذا على المتصوّفِ التلمسانِيّ وقيل له: القرآنُ يخالفُ فصوصَكم، قال: القرآنُ كلُّهُ شركٌ، وإنّما التوحيدُ في كلامِنَا نحن، فقيل له: فإذَا كان الوجودُ واحدًا فَلِمَ كانتْ الزوجةُ حلالاً والأختُ حراماً؟ فقال: الكلُّ عندَنَا حلالٌ، ولكنَّ هؤلاءِ المحجوبون قالوا: حرامٌ، فقلنا: حرامٌ عليكم.Salih el-Muqli, El-Alemu’ş-Şamikh, S 475 PDF.

https://upload.wikimedia.org/wikisource/ar/4/4c/%D8%A7%D9%84%D8%B9%D9%84%D9%85_%D8%A7%D9%84%D8%B4%D8%A7%D9%85%D8%AE_%D9%81%D9%8A_%D8%AA%D9%81%D8%B6%D9%8A%D9%84_%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%82_%D8%B9%D9%84%D9%89_%D8%A7%D9%84%D8%A2%D8%A8%D8%A7%D8%A1_%D9%88%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B4%D8%A7%D9%8A%D8%AE.pdf